

Şükür bagşynyň gyzy / hekaýa

Category: Kitapcy, Söhbetdeşlik, Taryhy proza

написано kitapcy | 22 января, 2025

Şükür bagşynyň gyzy / hekaýa

ŞÜKÜR BAGŞYNYŇ GYZY

Öwezgelen ussa, Ýegendurdy Mürrük, Şükür bagşy üçüsiniň bu gije ýene başy birikdi. Olar köpden bări duşuşmandylar. Gökdepe tòweregindäki obalardan toýdan gaýdyp gelýän sazanda dostunyňkyda düşläp geçmegin makul bildi. Ol ussa dostuna sözem beripdi ahyryny... Kakada bir aşam ýatyp ertesi daň bilen Duşaga tarap ýöräbermeli...

Ýolboýy özüni ynjalykdan gaçyran bir wakanyň pikirini edip gelen sazanda syr alyp, syr berýän dostlaryna içini dökmän oňup biljek dälde. Olar näme diýerkä? Barybir, bu ahwalat sazandanyň – a ýüregine, öýüňem törüne sygjak zat däl...

Şükür dutaryna kimdir biriniň ogrynça el degirýändigini öňräkden aňypdy. Ol bir zat syzýardy. Wehimmi, howsalamy, nähilidir bir düşünüsiz duýgy onuň kebzesini jümsüldedip gidýärdi...

Bu gün onuň göwnüne ýene çiglik gitdi. Tärimden asylgy dutary ýene gabyndan çykarypdyrlar. Bagyny baglanda gyrnakbaga derek çigin salypdyrlar. Şükür bilgeşleýin gyrnakbagy salypdy...

Bu gezek welin... Şükür beýle zady asla garaşanokdy... Gara öýden çykýan şirin owaz ony doňan ýaly etdi – de goýaýdy. Owazdan dolan öý göýä örküni ýerden üzüp, batbörek ýaly bolup asmana göterilene döndi...

Şükür gözlerini asmana dikdi. Ol gyarak – bujaksyz asmanyň mawy alyslyklararyndan öz hyýalynda döreden eziz didaryny agtarýardy... Başy ak telpeklije , eli gara dutarly oglanjyga derek alagaly gupbaly gyzyň keşbi peýda bolýar – da ýene eräp, gözden gaýyp bolýar, ötägidýär...

Hurmagözel saz çalýar. Bagşynyň hut öz syntylan sazyny...

Şüküriň gözleriniň owasy çyglyndy. Ol asmana seretdi – de gözýaşyny gözleri bilen ýuwutdy. “...Wah, oglan bolsaň, yzyma – yz, tozuma – toz boljak ekeniň, balam”.

Ol gara öye tarap ätlejek boldy – da, birdenem, bu pikiririnden dönüp, yzyna dolandy: ”Çalyber, guzym. Çalyber... Eliňe gül bitsin. Çalyber...”.

Daş išikde kimdir biriniň bardygyny aňşyran Hurmagözel onuň yza dolananyň tärimiň gözeneginden görüp galdy.

Indi, Şükür öz gyzynyň şirin – şirin sazlary çalyp bilyändigini bilyärdi, Hurmagözelem kakasynyň bu syrdan habarlydygyny. Gyz atasynyň paýhasyna, giňgöwünlilikine, sazanda – da gyzynyň, edep – ekramyna. Şeýdip, bu iki göwnüň arasyna ýüpek ýaly saz düşdi. Bu dilsiz baglanychyk, sözsüz söhbetdeşlik täsin syr bolubam galyberdi...

– Türkmençilikde biziň munymyz birhilarak bolýar – da – diýip, Şükür bagşy pikirini çugdamlap başlady. – Ýone men şundan adalatly, şundan halal çözgüdi tapyp bilmédim. Men oňa halypalyk edip biljek däl, bu bir. Onuň göwnüne – de degjek däl, buda iki. Çalybersin.

Ara düşen dymışlygy Ýegendurdy poşy bozdy:

– Hak aýdýaň, Şükür. Halatly çağadyr. Göwnüne degmegin.

Öwezgelen ussa onuň sözünüň üstünü ýetirdi:

– Ýene bir zat bar, Şükür jan. Il biler, belki, biýändirem. Sebäp diýseň, ”Aý dogsa älem görer” diýlenidir. Ýone seniň iliň gezi – gürrüňi bilen işiň bolmasyn. Sen şu raýyňdan gaýtmagyn, dogan. Goý, çalsyn. Çalybersin.

Ozalam polady ýumşak Şüküriň dost sözünden göwni bähra tapdy.

– Mähir – mylakatyňza taňrýalkasyn. Arkaýyn boluň, menden öz çagama zowal ýok. Onsoňam, sazyň gudraty güýçli, ussa gardaş.

– Ol şeýle diýdi – de, gapdalda duran dutaryna el ýetirdi, hortap, uzyn – uzyn barmaklary bilen onuň kädisini syýpady.

– Çalmasa, ýüregine sygmaz, öler... Bagşy, şeýle diýdi – de dostlary üçin saz çalmaga başlady. Onuň çalyp başlan söhbetdeşligiň

Dušakdaky mähelläniň hepde –bir gezek üýşyän bu ýeri bazar bolup bazaram däl, ýone ady “bazar” diýäýmeseň. Her näme – de bolsa, iki sany dükan, ädikçiniň, demirçiniň ussahanajygy bar, gawun – garpyz, ownuk – uşak zat satýanlaram ýok däl. Bolýan eken – dä...

Şükür haly horjunyny eşegiň gaňňasynyň üstüne atyp, öýüne gaýtmakçy bolupdurka bir al atly ýigit onuň deňesine geldi – de atynyň jylawyny çekdi. Otuz ýaşlarynda bolaýmasa diýdirýän bu degenek jahylyň arkasynda dutary – da bar.

Şükür her näce jan etse – de ony tanap bilmedi, “Haý bilmedim welin, sen, ýigit, bu töweregىň adam – a däl...” diýip içini gepletdi, oňa çenli atlyýigit salam berdi:

– Agam, salawmaleýkim.

– Waleýkim. Saglykmy, saglyk amanlykmydyr, inim?

– Agam, kyn görme – de maňa Şükür bagşynyň öýüni salgy bersene.

Şükür oňa näme diýjegini bilmän birazsagynyp durdy – da, gel – aý, näme bolsa, şol bolsuna urdy.

– Bolýa, inim, salgy bereýin. Ho – ol, kybladaky kepbäni görýäňmi? Edil gapdal ýanynda – da gara öý bar...

– Hawa, hawa...

– Şükür bagşynyň öyi – hä şol bolmaly.

– Boldy – boldy. Sagja bol, agam. Taňyrýalkasyn.

– Bi, bagşy aga saz çalyp bermek hyýalyň barmydy?...

– Aý, hawa. Bagşy aga bilen bir gije – ýarym gije darkaş uraýsak, diýlip gaýdylandyr, öz – ä... Görmeli – dä...

Ol atyny debsiläp, salgy berlen tarapa ugrady.

– Baryber bakaly, ynha, menem barýan yzyňdan – diýip, sazanda onuň yzyndan gygyrdy. Ol Şüküriň sözünü eşitmedimi – nämemi gidiberdi.

... Edil beýle bolar öýdüp, Şüküriň pikirine gelmändi. Ol bu pursaty görüp haýran galdy.

Myhman atynyň jylawundan tutypdyr – da gara öýün deňesinde çommalyp otyr. Yüzünü keseräk sowup, boýnuny süýndirip, aňk bolup galypdyr. Myhman Şüküriň gelenine – de, “Geçiberseň bolmyýamy? Näme beýdip otyrsyň” diýen sözüne – de kän bir üns

bermedi...

– Ýuwaşrak bolaweri, jan agam! Halypa gyzyl ot bolup otyr.
Heý, şumat onuň ýanyna baryp bormy?!

... Gara öýden eşdilýän sazyň jadysyna Şükürem bendiwan boldy...
gara öý hol, alysda salgym atýan ýaly... Asmana göterilen
batbörek ýaly. Gara öými bu ýa- da zarňyldap duran altyn
owazly alagaly gupbamy?...

Şükür hyýal kölünden çykdy – da “Ähüm! Ühüm! Hurmagözel!”
diýip, öye baka ýoneldi. Oňa çenli bir topbak gyz gögerçin
ýaly güsürdeşip daşaryk çykdy. Olar çalt – çalt ýoresip
beýleki jaýa girip gitdiler.

“Häýt, diýmäýin diýsäniň. Edere işiňiz ýokmy?! Hany, çagy goýuň
derrew” diýip, Şükür çala käýinjiredi – de ýylgyrdy.

Şol wagyt myhman bagşy atyna çalasynlyk bilen towsup mündi –
de, ökjäni göteräýdi. Şükür näme etjegini bilmän onuň yzyndan
gygyrdy: ”Duraweri, myhman! Aý saklan – how!”.

Durarmy! Hon – ha, ol atyny ýuzin salyp, gündogara tarap
tutduryp barýar. Şükür onuň kimdigini, adynyň nämedigini – de
bilmän, yzyndan garap galdy. Myhman bagşynyň kellesinde welin
şu jümle gaýtalanýardy “Şükür bagşynyň gyzy şo zeýilli saz
çalýan bolsa, onuň özi, gör, nähiliidir. Bu ýerlerde durup
bolmaz, halypa.”

Ahmet Halmyrat

Taryhy proza